

คำนำ

จีนเป็นประเทศมหาอำนาจทั้งทางการเมือง การทหาร สังคม และเศรษฐกิจ จำนวนประชากรของจีนกว่า 1,200 ล้านคน เป็นตลาดที่ใหญ่มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ที่ผู้ผลิตจากประเทศต่าง ๆ ได้จับตามองตลาดที่มีศักยภาพแห่งนี้ เพราะหากประเทศใดสามารถนำสินค้าของตนเข้าไปในจีนและขายได้ก็จะเป็นตลาดที่ทำให้ประเทศนั้น ๆ สามารถขายสินค้าได้จำนวนมหาศาลทีเดียว อย่างไรก็ตาม ในขณะที่จีนอาจจะเป็นตลาดที่ดีของประเทศต่าง ๆ จีนก็อาจจะเป็นคู่แข่งทางการค้าที่สำคัญของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้เช่นเดียวกัน เพราะภายหลังจากที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2544 ที่ผ่านมาแล้ว รวมถึงนโยบายการเปิดการค้าเสรีขององค์การการค้าโลก ส่งผลให้จีนมีโอกาสทางการค้าเพิ่มมากขึ้นในสินค้าหลาย ๆ ชนิดทีเดียว เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์พลาสติก รองเท้าและชิ้นส่วน เพอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้ ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ ข้าว และการท่องเที่ยว ซึ่งจีนจะได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก โดยทำให้จีนสามารถส่งสินค้าดังกล่าวไปยังประเทศต่าง ๆ ได้มากขึ้น นอกจากนี้จีนยังได้เปรียบประเทศอื่น ๆ ที่ต้นทุนการผลิตของจีนในด้านแรงงานที่ต่ำ ดังนั้น ไทยในฐานะคู่ค้าและคู่แข่งของจีน ในสินค้าหลาย ๆ ชนิดจึงจำเป็นต้องมีการทบทวนในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องต้นทุนการผลิต วิธีการผลิต คุณภาพของผลผลิต และการกำหนดราคาสินค้า ตลอดจนการประยุกต์ยุทธศาสตร์ในเรื่องดังกล่าวด้วย

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความเรื่อง “ผลกระทบจากการเป็นสมาชิก WTO ของ จีนต่อการค้า การส่งออก และการท่องเที่ยวของไทย” จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิต พ่อค้า และผู้ส่งออกของไทย ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องสถานการณ์ดังกล่าวมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของผู้ส่งออกเอง

ดร. อัจฉรีย์ รัตนมาลัย

ผู้อำนวยการสถาบันยุทธศาสตร์การค้า

20 มีนาคม 2545

บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวของ ดร.อัศนีย์ รัตนมาลัย

ไม่เกี่ยวกับสถาบันยุทธศาสตร์การค้า แต่อย่างใด

ผลกระทบจากการเป็นสมาชิก WTO ของจีนต่อการค้า การส่งออก และการท่องเที่ยวของไทย

ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยใช้การส่งออกและการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักในการผลักดันเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศมาเป็นเวลานานกว่า 20 ปีแล้ว ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็ปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่อ WTO AFTA และ APEC เพื่อสนับสนุนการเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุนแก่นักธุรกิจและนักลงทุนจากทุกประเทศ และเมื่อไทยได้เข้าเป็นสมาชิก WTO ก็ได้เปิดกว้างมากยิ่งขึ้นแก่ประเทศสมาชิกของ WTO ในเรื่องเสรีทางการค้าและการลงทุนจากประเทศต่างๆ ซึ่งช่วยให้ไทยมีการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนอย่างรวดเร็วในรอบทศวรรษที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่จีนได้เข้าไปเป็นสมาชิกของ WTO เมื่อเดือน พฤศจิกายน 2544 ที่ผ่านมาจากผลการประชุมระดับรัฐมนตรีการค้าของ WTO ณ เมืองโดฮา ประเทศกาตาร์ ส่งผลให้จีนมีโอกาสทางการค้าเพิ่มมากขึ้นและจากโอกาสทางการค้าของจีนดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ในภูมิภาคและส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ซึ่งเรื่องนี้ผู้ประกอบการทั้งที่เป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออกและผู้ประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของไทยควรจะได้ตระหนักและมีการเตรียมตัวตลอดจนกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจและการค้าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าวด้วย

สำหรับผลกระทบต่อไทยที่จีนเข้าเป็นสมาชิกของ WTO ดังกล่าวมีทั้งผลทางบวกและทางลบ ซึ่งสามารถสรุปได้ตามรายสินค้าภาคการเกษตรและสินค้าภาคการเกษตร รวมถึงการท่องเที่ยวได้ดังต่อไปนี้

- 1. เส้นด้ายและผ้าฝ้าย :** สินค้าประเภทเส้นด้ายและผ้าฝ้ายจากไทยที่มีคุณภาพปานกลางจนถึงสูง คาดว่ามีโอกาสส่งออกไปจีนได้มากขึ้น เนื่องจากจีนได้ปรับลดภาษีนำเข้า และนอกจากนั้นจีนยังขาดแคลนเส้นด้ายและผ้าฝ้ายที่มีคุณภาพดี
- 2. เสื้อผ้าสำเร็จรูป :** จีนสามารถขยายตลาดสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้มากขึ้นและมีความได้เปรียบในการแข่งขันต่อไทย ทั้งนี้เนื่องจากจีนมีค่าแรงที่ต่ำกว่าไทย และนอกจากนั้นจีนยังเร่งพัฒนาคุณภาพและรูปแบบของสินค้าเพื่อขยายตลาด

ไปยังตลาดระดับบน ซึ่งเรื่องนี้คาดว่าไทยจะมีแนวโน้มสูญเสียส่วนแบ่ง การตลาดในต่างประเทศให้กับจีน

3. **ผลิตภัณฑ์พลาสติก :** คาดว่าจีนจะได้ส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มมากขึ้นเนื่องจาก ต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่าไทย
4. **รองเท้าและชิ้นส่วน :** มีผลกระทบเช่นเดียวกันกับเสื้อผ้าสำเร็จรูป เนื่องจากจีน มีต้นทุนแรงงานที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะรองเท้ากีฬา อาจทำให้ผู้ลงทุนมีการย้าย ฐานการผลิตไปจีน เนื่องจากผู้ผลิตในไทยเป็นเพียงผู้รับจ้างทำการผลิตตาม คำสั่งซื้อของบริษัทแม่ในต่างประเทศเท่านั้น
5. **เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้ :** จีนจะขยายตลาดเฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้ได้เพิ่มมาก ยิ่งขึ้น เนื่องจากจีนมีความได้เปรียบในด้านต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าใน ขณะเดียวกันแรงงานของจีนในด้านการทำเฟอร์นิเจอร์ได้มีการพัฒนาฝีมือได้ อย่างรวดเร็ว ซึ่งคาดว่าจีนจะเข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดของไทยที่สำคัญซึ่งได้แก่ ตลาดสหรัฐอเมริกาและตลาดญี่ปุ่น
6. **ผลิตภัณฑ์เหล็ก :** การค้าผลิตภัณฑ์เหล็กในระบบใช้กฎ WTO เหมือนกัน ช่วยลดปัญหาการทุ่มตลาดของจีน
7. **ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ :** ไทยจะเสียเปรียบจีนในด้านต้นทุนการ ผลิตและแรงงาน นอกจากนี้การลงทุนในจีนจะมีเพิ่มมากยิ่งขึ้นจาก ต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อผลิตขายในจีน เนื่องจากจีนเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และ เพื่อเป็นฐานการผลิตที่มีต้นทุนต่ำ ได้เปรียบในการส่งสินค้าออกไปยังตลาดทั่ว โลกที่เปิดกว้างสำหรับสมาชิก WTO
8. **ข้าว :** จีนให้โควตานำเข้าข้าวจากไทยเพิ่มมากขึ้น จากปี 2543 ถึงปี 2547 โดยเป็นโควตานำเข้าทั้งสิ้น 5.2 ล้านตัน ทำให้โอกาสการส่งออกข้าวของไทย ไปจีนเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จีนได้มีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าว เพื่อให้มีคุณภาพดีใกล้เคียงกับข้าวหอมมะลิของไทยและมีการส่งเสริมให้ชาว จีนบริโภคข้าวในประเทศมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายการ ส่งออกข้าวของไทยในอนาคต

9. **น้ำตาล :** จีนได้ให้โควตานำเข้าน้ำตาลจากไทย 1.6 ล้านตัน และในปี 2547 จะเพิ่มเป็น 1.9 ล้านตัน ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสในการส่งออกน้ำตาลของไทยไปยังจีน อย่างไรก็ตามการส่งออกน้ำตาลดิบของไทยมีข้อจำกัดต่างๆมากมายที่ทำให้ไม่สามารถเพิ่มปริมาณการส่งออกได้มากเท่าที่ต้องการ เช่น ปัญหาเรื่องวัตถุดิบคืออ้อย ซึ่งมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงานแปรรูป และนอกจากนั้นระดับความหวานของน้ำตาลที่ผลิตได้ในประเทศยังต่ำกว่าน้ำตาลของประเทศคู่แข่ง ทำให้เกิดการเสียเปรียบต่อประเทศคู่แข่ง
10. **ยางพารา :** จีนได้กำหนดโควตาในการนำเข้ายางพาราจากไทยไว้ที่ 429,000 ตัน โดยมีการขยายโควตานำเข้าปีละ 15 % และจีนจะยกเลิกโควตาทั้งหมดในปี 2547 นอกจากนี้จีนยังลดอัตราภาษีนำเข้าจากร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 20 ทั้งนี้จีนต้องนำเข้ายางธรรมชาติจากต่างประเทศ เนื่องจากสวนยางของจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นของรัฐประมาณร้อยละ 90 นั้นประสบปัญหาภาวะการณ์ขาดทุนและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทำให้ผลผลิตยางธรรมชาติของจีนไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ ส่งผลให้จีนต้องนำเข้ายางธรรมชาติ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราและอุตสาหกรรมยางพาราของไทย
11. **ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง :** จีนได้ลดอัตราภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทย โดยมันสำปะหลังตากแห้งลดลงจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 5 แป้งมัน อัตรากษีลดลงจากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 10 ซึ่งจากการที่จีนลดอัตราภาษีนำเข้าดังกล่าว จึงเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสในการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยเพิ่มขึ้น
12. **สินค้าประมง (กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง) :** ภายหลังจากการเข้าเป็นสมาชิกของ WTO จีนได้ลดภาษีกุ้งสดแช่เย็น แช่แข็งให้กับไทยรวม 12 รายการ โดยอัตรากษีลดลงจากอัตราเฉลี่ยร้อยละ 22.9 เหลือ 10.3 ซึ่งคาดว่าจะส่งผลดีในระยะสั้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะจีนสามารถเพาะเลี้ยงกุ้งได้เองและเลี้ยงได้ก็อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์กุ้งปรุงแต่ง หรือผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากกุ้ง ยังมีโอกาสมากในการส่งออกไปยังประเทศจีนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอำนาจการซื้อของผู้บริโภคในจีนได้เพิ่มมากขึ้น และการดำรงชีวิตของชาวจีนในเขตเมืองใหญ่ๆได้เปลี่ยนไป ซึ่งคาดว่าความต้องการอาหารจะเพิ่มมากขึ้น

13. **ผลไม้สด :** จีนได้ปรับลดอัตราภาษีผลไม้สดของไทยเช่น ฝรั่ง มะม่วง มังคุด ลำไยสด และลำไยแห้ง โดยปรับลดอัตราภาษีจากร้อยละ 25-30 ในปี 2543 ลงเหลือร้อยละ 20 ในปี 2547 ยกเว้นลำไยสด ลดเหลือร้อยละ 12 ในปี 2548
14. **สินค้าเกษตรแปรรูป :** สินค้าเกษตรแปรรูปของไทย เช่น อาหารทะเลแช่แข็ง ผักผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแปรรูป ได้รับประโยชน์จากจีนในการลดภาษีนำเข้า และจากการขยายตัวของปริมาณการนำเข้า อันเกิดจากความต้องการบริโภคในประเทศเพิ่มมากขึ้น ตามอำนาจการซื้อในประเทศของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น
15. **การท่องเที่ยว :** จีนซึ่งเป็นประเทศใหญ่ มีทรัพยากร ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ที่เก่าแก่ ยาวนาน จะเป็นประเทศแนวหน้าในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลก คาดว่าในอีกไม่เกิน 5 ปี ข้างหน้า จีนจะเป็นประเทศที่ครองอันดับหนึ่งในโลกที่ได้รายได้จากการท่องเที่ยวและมีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศสูงสุดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจีนที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว จีนจะมีการพัฒนาในด้านมาตรฐานในการให้บริการการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลมาจากการที่จีนได้เปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนในด้านธุรกิจโรงแรมและภัตตาคาร รวมทั้งด้านบริษัทนำเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวด้วย โดยจีนได้เน้นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวรายใหญ่ ซึ่งจะต้องมีผลประกอบการทั่วโลกกว่า 40 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี ทั้งนี้จะทำให้จีนรับตลาดท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง รวมทั้งนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปจีนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น จีนจึงจะเป็นทั้งคู่ค้าและคู่แข่งของไทยในด้านการท่องเที่ยว โดยในส่วนคู่ค้าของไทย ไทยควรจะได้มีการเตรียมการในเรื่องความร่วมมืออย่างจริงจังกับจีนในด้านการท่องเที่ยวกับจีนตอนใต้ ในกรอบความร่วมมือทวิภาคี โดยร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มณฑลยูนนาน ในตอนใต้ของจีน โดยจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวที่ผนวกการท่องเที่ยวของไทยในภาคเหนือไว้ด้วย เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ยูนนาน ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวของไทยและจีนเติบโตขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ นักท่องเที่ยวจากไทยจะเดินทางไปท่องเที่ยวในจีนมากขึ้น และในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวจากจีนก็จะมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การที่จีนเปิดตลาดการท่องเที่ยวมากขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อไทยและจีนจึงเป็นคู่แข่งของไทยในด้านการท่องเที่ยวโดยปริยาย โดยจีนจะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญไปจากไทย คือนักท่องเที่ยวจากยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลี ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชั้นดี นอกจากนั้นการเปิดเสรีของจีนได้เป็นสิ่งดึงดูดใจต่อการเข้าไปลงทุนโดยตรงของนักลงทุนจากต่างชาติ โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรม เครือข่ายนานาชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการลงทุนในด้านการบริการ โรงแรมของไทยในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของไทยด้วยเช่นเดียวกัน

จากการวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในด้านการค้า การส่งออกและการท่องเที่ยว ภายหลังจากที่จีนได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกของ WTO ให้จีนเข้าเป็นสมาชิกได้นั้น จะเห็นได้ว่าได้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง ทั้งผลกระทบในทางบวกที่เป็นประโยชน์ต่อการค้า การส่งออก และการท่องเที่ยวของไทยที่จะสามารถทำการค้าและส่งออกสินค้าออกไปยังจีนได้มากยิ่งขึ้นในระยะแรก แต่ในขณะเดียวกัน ผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลเสียต่อการค้า การส่งออก การท่องเที่ยวและการลงทุนในประเทศไทยด้วยเช่นเดียวกัน โดยเหตุที่จีนมีทรัพยากรมาก มีค่าแรงงานที่ถูก และจีนเป็นตลาดที่ใหญ่ ประชาชนมีกำลังการซื้อที่เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จึงเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสนใจในการเข้าไปลงทุนในจีนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อทำการผลิตและจำหน่ายในจีน จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ผู้ประกอบการค้า การส่งออก การท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ผลิตต่าง ๆ ของไทย จะได้ให้ความสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกทางด้านการค้า การส่งออก การท่องเที่ยวและการลงทุน ของตนให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้สามารถแข่งขันได้กับประเทศต่าง ๆ ที่เป็นคู่แข่งกับจีน เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว ผู้ประกอบการ การค้า การส่งออกและการท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ผลิตของไทยทั้งหลายก็จะต้องประสบกับปัญหาในการดำเนินธุรกิจอย่างแน่นอน

ในสถานการณ์ดำเนินธุรกิจปัจจุบัน ที่จีนได้เข้าไปเป็นสมาชิก WTO แล้ว ยุทธศาสตร์ ที่ผู้ดำเนินธุรกิจควรให้การพิจารณาและให้ความสำคัญได้แก่ ;

1. การทบทวนวิเคราะห์หาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการดำเนินการ
2. ทบทวนวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัดในการดำเนินการ
3. หาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องทางการค้าเพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจในการดำเนินการ

4. วิเคราะห์หาต้นทุนการผลิตที่แท้จริง และกำหนดเพดานต่ำสุดของราคาขายที่สามารถลดลงได้เพื่อการต่อรองราคา
5. การพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ
6. หาเครือข่ายพันธมิตรทางการค้า การส่งออก การท่องเที่ยวและการลงทุนเพิ่มมากขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ
7. ค้นหาตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ
8. ค้นหาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อการผลิตเข้าสู่ตลาด
9. กำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์

จากมาตรการดังกล่าวทั้ง 9 ประการ เชื่อว่าจะช่วยให้ผู้ดำเนินธุรกิจการค้า การส่งออก การท่องเที่ยว และการลงทุนของไทยสามารถที่จะฝ่าวิกฤตต่าง ๆ ไปได้อย่างแน่นอนภายหลังจากที่ยักษ์ใหญ่อย่างจีนเข้าไปเป็นสมาชิกของ WTO แล้ว.

เอกสารอ้างอิง

1. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์ ปีที่ 32 ฉบับที่ 266 มีนาคม- เมษายน
2. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, ทันโลกเศรษฐกิจ ปีที่ 1 ฉบับที่ 8 พฤศจิกายน
3. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, จีนเข้า WTO โอกาสและผลกระทบ
4. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, ความตกลงว่าด้วยการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก
5. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2543, สถิติการค้าและเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจของไทย
6. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2543, สถิติการค้าสินค้าเกษตรกรรมไทย
